

Дрозд В.Ю.,
кандидат юридичних наук,
науковий співробітник науково-дослідної лабораторії
з проблем запобігання кримінальним правопорушенням факультету № 3
Донецького державного університету внутрішніх справ

УДК 343.98

DOI 10.32782/2663-5666.2025.1.15

ХАРАКТЕРИСТИКА ОСОБИ ПРАВОПОРУШНИКА – ПРАЦІВНИКА ПРАВООХОРОННОГО ОРГАНУ, ЩО ВЧИНИВ КОРУПЦІЙНЕ КРИМІНАЛЬНЕ ПРАВОПОРУШЕННЯ

Вступ. Особа правопорушника є міждисциплінарним поняттям, ключовим елементом у розслідуванні будь-якого кримінального правопорушення. Особа правопорушника вивчається науками кримінального права, кримінального процесу, кримінології, криміналістики та юридичної психології. Незважаючи на універсальність та загальновживаність значення поняття особи, яка вчинила кримінальне правопорушення, термін, що його позначає, має свої відмінності та специфічні галузеві значення, залежно від предметної сфери пізнання відповідної науки [1, с. 388].

Інформація про особу правопорушника дозволяє визначити напрям і способи її пошуку, обрати найоптимальніші методи розслідування кримінальних правопорушень, спрогнозувати поведінку особи в тій чи іншій ситуації, установити зв'язок між даними про особу правопорушника, способом досягнення протиправного результату та обставинами вчинення нею кримінального правопорушення, отримати дані про типових осіб, які найчастіше вчиняють кримінальні правопорушення такого виду.

Тому, виокремлення криміналістично значущих ознак, які притаманні особі правопорушника, під час розслідування корупційних кримінальних правопорушень, має не лише теоретичне, але й практичне значення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Окремі аспекти дослідження особи правопорушника при вчиненні корупційних кримінальних правопорушень розглядалися у роботах Р.В. Ярошенка [2], О.М. Таркана [3], М.В. Боровського [4], В.О. Нечитайла [5], М.М. Яцуна [6] та ін. Однак, характеристика особи правопорушника – працівника правоохоронного органу, що вчинив корупційне кримінальне правопорушення – у науковій літературі не досліджувався.

Метою статті є формування характеристики особи правопорушника – працівника правоохо-

ронного органу, що вчинив корупційне кримінальне правопорушення.

Виклад основного матеріалу. З криміналістичної точки зору, особа правопорушника криміналістику цікавить виключно з позиції сукупності інформації, що дозволить визначити напрям і способи пошуку особи, яка вчинила кримінальне правопорушення, обрати найоптимальніші методи розслідування кримінального правопорушення, спрогнозувати поведінку особи в тій чи іншій ситуації, установити зв'язок між даними про особу правопорушника, спосіб досягнення протиправного результату та обставини вчинення ним кримінального правопорушення, отримати дані про тих, хто найчастіше вчиняє кримінальні правопорушення такого виду [1, с. 390].

Наведені дані про типові ознаки поведінки суб'єктів злочинів дозволяють слідчому чи оперативному працівникові виявити схильних до протиправної поведінки осіб, значно звузити коло підозрюваних, з'ясувати мету та мотив вчинення злочину, побудувати версії та спланувати тактичні операції, а після того, як підозрюваний стане відомим, – визначити лінію поведінки відносно нього [7, с. 99]. Тобто криміналістика, вивчаючи особу злочинця, досліджує аспекти особи злочинця, що важливі для розслідування злочинів [8, с. 140].

Криміналістика розглядає особу злочинця через такі її характеристики, які дозволяють розуміти способи і прийоми учинення злочинів, виявляти «почерк» злочинця. Тому можна погодитися з вітчизняними науковцями, які зазначають, що у криміналістиці загальнови-знаним є те, що криміналістичне дослідження особи злочинця слід розуміти як пошук криміналістично значущої інформації про невідомого злочинця та оцінку даних про осіб, котрі потрапили в поле зору кримінального судочинства. Перша група містить дані про особу не-

відомого злочинця на основі залишених ним слідів як на місці події, в пам'яті свідків, так і за іншими джерелами з метою встановлення напрямку і прийомів його розшуку і затримання. Така інформація дає уявлення про загальні ознаки певної групи осіб, серед яких може бути і злочинець. Друга група об'єднує інформацію, отриману за допомогою вивчення особи затриманого підозрюваного чи обвинуваченого з метою вичерпної криміналістичної оцінки особи – суб'єкта злочину [9, с. 300].

У характеристиці особи злочинця, як елемента криміналістичної характеристики злочинів, відображається комплекс відомостей, у тому числі визначених у кримінально-правовій, кримінологічній, психологічній характеристиках. Особливістю криміналістичної характеристики злочинів є відображення кореляційних зв'язків між окремими її елементами: «особа злочинця – спосіб підготовки, вчинення та приховування злочину», «особа злочинця – предмет злочину», «особа злочинця – типові сліди злочину» та ін. [10, с. 658].

Система ознак особи злочинця включає дані демографічного характеру, деякі моральні риси та психологічні особливості. Особа злочинця – це поняття, що виражає сутність особи, яка вчинила злочин. У цьому зв'язку можна говорити про типові ознаки особи, схильної до вчинення тих або інших видів злочинів. Узагальнені дані про найбільш поширені мотиви злочину дозволяють визначати коло потреб злочинця, що штовхнули його на вчинення злочину, і тим самим встановлювати основні напрями розслідування [11, с. 278-279].

У криміналістичних дослідженнях постійно робляться спроби дати вичерпний перелік криміналістично значущих властивостей і ознак особи правопорушника. Для криміналістичного вчення про особу правопорушника важливе значення має визначення її структури та складових елементів, які варіюються в залежності від виду вчинюваного кримінального правопорушення.

М.В.Салтевський зазначав, що криміналістична характеристика особи злочинця має представляти людину як соціально-біологічну систему з притаманними їй властивостями, серед яких є фізичні, біологічні та соціальні [12, с. 271]. В.Ю. Шепітько, окрім цих ознак, виділяє також демографічні дані, деякі моральні та психологічні особливості [11, с. 278]. Вчений наголошує на тому, що вивчення особи злочинця вимагає ґрунтовного дослідження психологічного меха-

нізму протиправної поведінки, мотивації різних видів злочинів, вивчення ролі та співвідношення індивідуальних психологічних і соціально-культурних чинників у формуванні особи злочинця й протиправної поведінки, а також дії на особистість стійких і ситуативних психічних станів [13, с. 155].

Я. В. Фурман пропонує, характеризуючи особу злочинця, виділяти такі дані: соціальні (соціальний стан, освіта, національність, сімейний стан, професія тощо), психологічні (світогляд, переконання, знання, звички, навички, темперамент), біологічні (стать, вік, фізичні дані, сила, зріст, вага, особливі прикмети) [14, с. 368].

Л. І. Керик до найбільш типових ознак особи злочинця відносить: демографічні; професійно-освітні; сферу зайнятості; зв'язки з потерпілою; схильність до вчинення злочинів; фізичний, психологічний стани [15, с. 167].

У той самий час, досліджуючи ознаки працівника правоохоронного органу, який вчинив корупційне кримінальне правопорушення, як особи правопорушника, необхідно акцентувати, що він є суб'єктом відповідного кримінального правопорушення.

У літературі загальноновизнаним є підхід щодо наявності в суб'єкта кримінального правопорушення трьох обов'язкових ознак, які впливають з нормативно закріпленого визначення такого суб'єкта:

- а) фізична особа;
- б) осудна особа;
- в) особа, що досягла відповідного віку [16, с.183].

Сукупність вказаних ознак є обов'язковою для всіх складів кримінальних правопорушень, що визначено Кримінальним кодексом України.

З урахуванням визначення службової особи, наведеного у ч. 3 ст. 18 та п.п. 1, 2 примітки до ст. 364 КК, службова особа характеризується двома групами взаємозумовлених ознак, які характеризують повноваження особи – коло дій, пов'язане з її функціональними обов'язками (виконання владних, організаційно-розпорядчих чи адміністративно-господарських функцій), через вчинення яких особа визнається службовою [17, с.127].

В літературі висвітлюються окремі особливості суб'єктів корупційних кримінальних правопорушень. Серед таких особливостей називають вік суб'єкта [18, с.481-482], сферу регулювання службових відносин [19, с.55], сферу службового впливу [20, с.169], службові функції і професійні обов'язки суб'єкта [21], поря-

док здійснення суб'єктами своїх функцій [22, с.15-16] та інші.

Ю.М. Чорноус та О.В. Жовтюк додають, що характерними є такі риси злочинця: осудність, вік, з якого настає кримінальна відповідальність, прямий умисел й усвідомлення протиправності дій [23, с. 12].

Проаналізувавши зазначені наукові підходи, вважаємо, що працівника правоохоронного органу, який вчинив корупційне кримінальне правопорушення як елемент криміналістичної характеристики – особу правопорушника, слід досліджувати за сукупністю соціально-демографічних, професійних та морально-психологічних ознак.

Розглядаючи першу групу ознак – соціально-демографічних, то до них слід віднести вік особи та стать.

За загальними положеннями Кримінального Кодексу України, кримінальній відповідальності підлягають особи, яким до вчинення кримінального правопорушення виповнилося шістнадцять років (ст. 22) [24]. Спеціальних вікових обмежень щодо того, особа якого віку може бути суб'єктом корупційного кримінального правопорушення ані ч. 3 ст. 18, ані примітка до ст. 364 КК України не містять.

Зокрема, Д.Г. Михайленко висловлює думку, що неповнолітній може виконувати організаційно-розпорядчі чи адміністративно-господарські обов'язки за спеціальним повноваженням. Таким чином, будь-яких законодавчих перешкод для можливості виконання функцій представника влади чи зайняття посад, пов'язаних з виконанням організаційно-розпорядчих чи адміністративно-господарських обов'язків неповнолітньою особою немає [22, с. 20].

Однак, вважаємо доцільним зауважити, що вік досліджуваної нами особи правопорушника розглядати з 16 років є безпідставним. Незважаючи на те, що низка профільних нормативно-правових актів не містить серед вимог до кандидатів на посаду працівника правоохоронного органу обмеження за віком, тим не менш, дослідження вимог до кандидатів дозволяє однозначно прийти до висновку, що така особа має бути як мінімум повнолітньою, досягти 18 річного віку.

Зокрема, чіткі вимоги щодо віку кандидата на посаду працівника правоохоронного органу містить Закон України «Про державну службу» [25], де визначено, що право на державну службу мають повнолітні громадяни України та Закон України «Про Національну поліцію»,

де зазначено, що на службу в поліції можуть бути прийняті громадяни України віком від 18 років [26]. Інші законодавчі акти такої прямої вимоги не містять, однак, містять вказівку про наявність вищої юридичної освіти та стажу роботи у галузі права (наприклад, ст. 27 Закону України «Про прокуратуру»), що дає підстави до висновку, що найнижча вікова межа працівника правоохоронного органу – 18 років.

Враховуючи те, що працівник правоохоронного органу, який вчинив корупційні кримінальні правопорушення є спеціальним суб'єктом, який може виступати суб'єктом кримінального правопорушення виключно в період перебування його у статусі службової особи, то особа правопорушника у досліджуваних нами кримінальних правопорушеннях характеризується наявністю граничного віку, по досягненню якого особа не буде вважатися службовою.

Зокрема, Закон України «Про державну службу» містить положення, за яким державна служба припиняється у зв'язку з досягненням державним службовцем 65-річного віку. Рішення про продовження строку перебування на державній службі приймається суб'єктом призначення щороку, але не більш як до досягнення державним службовцем 70-річного віку (ст. 83) [27]. Аналогічні вікові обмеження містить і Закон України «Про прокуратуру», де зазначено, що повноваження прокурора припиняються у зв'язку з досягненням шістдесяти п'яти років (ст. 51) [28].

У Законі України «Про Державне бюро розслідувань» (ст. 14) [29] та у Законі України «Про Бюро економічної безпеки України» (ст. 19) [30] немає визначеної граничної межі перебування на службі, однак зазначення у диспозиції статті що служба в цих органах є державною службою особливого характеру, що полягає у професійній діяльності придатних до неї за станом здоров'я і віком громадян України, дозволяє робити висновок, що на службових осіб цих органів також розповсюджується граничний вік перебування на службі у 65 років.

Інші законодавчі акти, зокрема, Закон України «Про Національну поліцію», містять нижчу межу перебування на службі. Зокрема, поліцейські, які мають спеціальні звання молодшого складу поліції, перебувають на службі до досягнення ними 55-річного віку. Особи, які мають спеціальні звання середнього і вищого складу поліції, залежно від присвоєних їм спеціальних звань перебувають на службі до досягнення ними такого віку: 1) до підполковників поліції

включно – 55 років; 2) полковники, генерали поліції – 60 років (ст. 76) [26].

Згідно Закону України «Про військовий обов'язок і військову службу» граничний вік перебування на військовій службі встановлюється: для військовослужбовців рядового, сержантського і старшинського складу, які проходять військову службу за контрактом, – до 45 років; для військовослужбовців молодшого офіцерського складу – до 45 років; для військовослужбовців старшого офіцерського складу: майорів (капітанів 3 рангу), підполковників (капітанів 2 рангу) – до 50 років; полковників (капітанів 1 рангу) – до 55 років; для військовослужбовців вищого офіцерського складу – до 60 років [31].

На підставі наведених норм законодавства, визначений віковий діапазон, в межах якого досліджено особу правопорушника, який є працівником правоохоронного органу та вчинив корупційне кримінальне правопорушення – з 18 до 70 років.

З аналізу досліджених матеріалів кримінальних проваджень вбачається, що у переважній більшості кримінальне правопорушення вчинювалося чоловіками (98,3%). Враховуючи вік правопорушника, виділено три групи: молоді люди (18-35 років), які вчинили корупційні кримінальні правопорушення (68,9% випадків); особи середнього віку (36-55 років) – у 25,5% досліджених кримінальних провадженнях; особи похилого віку (55-70 років) – у 5,6% випадках.

Наступною складовою, за якою досліджено працівника правоохоронного органу, який вчинив корупційне кримінальне правопорушення, є професійна характеристика. Мова йде про рівень професійного досвіду (термін перебування на службі), сфера діяльності (службові функції), перебування на керівних посадах та ін.

Із зазначеними вище соціально-демографічними ознаками особи правопорушника пов'язаний рівень його професійного досвіду. За результатами аналізу матеріалів кримінальних проваджень у 18,9% працівники правоохоронних органів мали досвід роботи не більше 3 років, 18,4% – від 3 до 5 років, 47,9% – від 5 до 10 років, 14,8% – більше 10 років.

Залежно від службових функцій працівники правоохоронних органів були співробітниками: прокуратури (12,5%); Національної поліції (31,3%), Служби безпеки України (8,9%), Державної прикордонної служби України (25,1%), Військової служби правопорядку у Збройних Силах України (22,2%).

З'ясовано, що за професійною ознакою працівник правоохоронного органу, який вчинив корупційне кримінальне правопорушення у більшості випадків є службовою особою рядового складу, має невеликий або середній стаж роботи, функціональні обов'язки пов'язані із реалізацією правоохоронних функцій.

Слід констатувати збереження тенденцій корупційної злочинності у правоохоронній системі. Так, аналогічні результати досліджень були наведені В.Є. Боднаром, за якими частка колишніх співробітників органів внутрішніх справ (поліції), які відбувають покарання у вигляді позбавлення волі й опитані, становлять особи від 25 до 29 років – 34%, причому 81% з них – це особи рядового й молодшого начальницького складу. Більшість засуджених середнього й старшого начальницького складу віком від 30 до 40 років (60%) [32, с. 37].

Наступну групу ознак, які притаманні особам, які вчинили корупційне кримінальне правопорушення, становлять моральні та психологічні якості правопорушника.

З позиції О.В. Григор'євої, особа є цілісністю, єдністю внутрішнього (суб'єктивного) і зовнішнього (соціального), яка визначена певною соціальною системою, тому особу злочинця необхідно досліджувати саме через призму внутрішнього (суб'єктивного – індивідуально-особистісні характеристики, що детермінують десоціальну спрямованість агресії) і зовнішнього (соціального негативні тенденції в соціально-економічній, духовній, правовій сферах) факторів [33, с. 132].

Моральність і психологія особи формує потреби, інтереси та, нарешті, мотивацію, що й породжують злочинну поведінку [34, с. 104].

Саме мотив вчинення кримінального правопорушення, як ставлення особи до певного виду кримінального правопорушення, наявність потреб, що задовольняються за рахунок його вчинення, мають значення для визначення її криміналістичних ознак, оскільки він формується на базі особистості та детермінує зі способом вчинення кримінальне правопорушення [35, с. 303].

Мотив і мета не є обов'язковими ознаками цього складу кримінального правопорушення, однак, у судовій практиці найчастіше використовується формулювання даних складових як «вчинення корупційних кримінальних правопорушень з корисливою метою».

В той же час, за результатами проведеного нами анкетування, у 45,8% випадків одним

із руйнівних факторів вчинення корупційних кримінальних правопорушень є професійна деформація працівника правоохоронного органу. Серед таких руйнівних факторів особистості доцільно виділити: неетичні та формальні методи керівництва (46,9% респондентів); професійне вигорання (67,4% респондентів); наявність атмосфери «антицінностей» у колективі та формування подвійної моралі (32,1% респондентів); наявність у колективі кругової поруки (64,7% респондентів); наслідування прикладу більш

досвідчених колег у колективі (43,8% респондентів) та ін.

Отже, за морально-психологічними ознаками працівник правоохоронного органу, який вчинив корупційне кримінальне правопорушення, характеризується наявністю у нього професійної деформації, найчастіше кримінально каране діяння вчиняється з корисливою метою. Найчастіше саме морально-психологічні чинники стають детермінантом, активують «пусковий механізм» щодо вчинення працівником правоохоронного органу корупційних дій.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Нікітіна-Дудікова Г. Ю. Криміналістична методика розслідування кримінальних правопорушень проти статеві свободи та статеві недоторканості дітей : монографія. Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2022. 700 с.
2. Ярошенко Р. В. Розслідування привласнення, розтрати майна або заволодіння ним шляхом зловживання службовим становищем, учиненого організованою групою : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09. Дніпро, 2024. 242 с.
3. Таркан О. М. Методика розслідування прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди службовою особою органу поліції : дис. ... д-ра філос. : 081. Харків, 2021. 244 с. URL: <https://old.karazin.ua/docs/work/dysertatsii/tarkan-dysertatsia.pdf>.
4. Борусовський М. В. Основи методики розслідування зловживання владою або службовим становищем суддею під час здійснення правосуддя : дис. ... канд. юрид. наук (д-ра філос.) : 12.00.09 (081). Львів, 2021. 234 с.
5. Нечитайло В. О. Розслідування зловживань впливом, вчинених працівниками правоохоронного органу : дис. ... д-ра філос. : 081. Київ, 2021. 239 с.
6. Яцун М. М. Розслідування кримінальних правопорушень у сфері службової діяльності, що вчиняються працівниками Національної поліції України : дис. ... д-ра філос. : 081. Київ, 2022. 214 с.
7. Корнієнко В. В. Криміналістична характеристика особи злочинця та злочинних груп у сфері банківської діяльності. *Право і безпека*. 2015. № 2 (57). С. 98–102.
8. Четвертак Д. Ю. Криміналістична характеристика осіб, які вчиняють приховування злочинів. *Право і безпека*. 2015. № 2 (57). С. 139–143.
9. Криміналістика : навч. посіб. / за ред. А. Ф. Волобуєва. Київ : КНТ, 2011. 504 с. URL: <https://surl.li/qomyuf>
10. Свентікова М. І. Особа злочинця як елемент криміналістичної характеристики незаконного ввезення, вивозу та розповсюдження порнографічних предметів. *Форум права*. 2011. № 4. С. 657–662.
11. Криміналістика : підручник / [В. Ю. Шепітько, В. О. Коновалова, В. А. Журавель та ін.]; за ред. проф. В. Ю. Шепітька. [4-е вид., перероб. і допов.]. Харків : Право, 2008. 464 с.
12. Салтєвський М. В. Криміналістика (у сучасному викладі) : підручник. Київ : Кондор, 2005. 588 с.
13. Шепітько В. Ю. Криміналістика. Енциклопедичний словник (українсько-російський і російсько-український). 1500 термінів / за ред. В. Я. Тація ; Академія правових наук України. Харків : Право, 2001. 554 с.
14. Фурман Я. В. Особа злочинця як елемент криміналістичної характеристики контрабанди культурних цінностей. *Актуальні проблеми держави і права* : зб. наук. праць. 2013. Вип. 70. С. 364–369.
15. Керик Л. І. Особа злочинця як елемент криміналістичної характеристики доведення до самогубства. *Проблеми законності*. 2015. Вип. 130. С. 162–168.
16. Гриненко І. М. Ознаки суб'єкта злочину як критерії класифікацій злочинів. *Підприємництво, господарство і право*. 2019. № 7. С. 182–187
17. Асєєв Р. О. Проблема визначення суб'єкта у корупційних злочинах. *Правова держава*. 2017. № 26. С. 125–129.
18. Гладкий В. В. Суб'єкт корупційного злочину та його вік. Сучасні тенденції розбудови правової держави в Україні та світі : зб. наук. ст. за матеріалами VI Міжнар. наук.-практ. конф. (Житомир, 19 квіт. 2018 р.). Житомир, 2018. С. 479–482
19. Фоменко М. В. «Службова особа» як суб'єкт корупційних злочинів: становлення поняття у КК України, види та проблемні питання. *Вісник Кримінологічної асоціації України*. 2020. № 1 (22). С. 48–56
20. Киричко В. М. Висновки Верховного Суду щодо суб'єкта зловживання впливом (ч. 2 ст. 3692 КК): критичний теоретичний аналіз. *Вісник Асоціації кримінального права України*. 2021. № 1 (15). С. 162–190
21. Клименко С. В., Абабіна Л. С. Державні службовці як спеціальні суб'єкти корупційних злочинів. *Прикарпатський юридичний вісник*. 2019. № 3 (28), т. 2. С. 152–155
22. Михайленко Д. Г. Кваліфікація корупційних злочинів : навч.-метод. посіб. для студ. 5-го курсу Інституту прокуратури та слідства. Одеса : Юрид. літ., 2013. 136 с.
23. Черноус Ю.М., Жовтюк О.В. Военні злочини: криміналістична характеристика та психологічні особливості реалізації злочинної діяльності. *Юридична психологія : наук. журн. / [редкол.: Ю. Черноус (голов. ред.) та ін.]*. Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2024. № 2 (35). С. 7-17. DOI: 10.33270/03243502.07

24. Кримінальний кодекс України : Закон України від 05 квіт. 2001 р. № 2341-III. *Верховна Рада України* : [сайт]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>
25. Про державну службу : Закон України від 10 груд. 2015 р. № 889-VIII. *Верховна Рада України* : [сайт]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/889-19#Text>
26. Про Національну поліцію : Закон України від 2 лип. 2015 р. № 580. *Верховна Рада України* : [сайт]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19>
27. Про державну службу : Закон України від 10 груд. 2015 р. № 889-VIII. *Верховна Рада України* : [сайт]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/889-19#Text>
28. Про прокуратуру : Закон України від 14 жовт. 2014 р. № 1697-VII. *Верховна Рада України* : [сайт]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1697-18#Text>
29. Про Державне бюро розслідувань : Закон України від 12 листоп. 2015 р. № 794-VIII. *Верховна Рада України* : [сайт]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/794-19#Text>
30. Про Бюро економічної безпеки України : Закон України від 28 січ. 2021 р. № 1150-IX. *Верховна Рада України* : [сайт]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1150-20#Text>
31. Про військовий обов'язок і військову службу : Закон України від 25 берез. 1992 р. № 2232-XII. *Верховна Рада України* : [сайт]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2232-12#Text>
32. Боднар В. Є. Типологія працівників Національної поліції України, що вчиняють злочини у сфері службової діяльності. *Науковий вісник публічного та приватного права*. 2016. № 5. С. 34–39.
33. Григор'єва О. В. Агресія та її прояв у злочинах насильницької спрямованості : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.08. Запоріжжя, 2017. 209 с.
34. Михайлов О. Є. Кримінологія : навч. посіб. Київ : Знання, 2012. 565 с.
35. Нікітіна-Дудікова Г. Ю. Мотив у структурі криміналістичної характеристики особи злочинця у злочинах проти статеві свободи та статеві недоторканості дітей. *INTERCONF*. 2021. № 90. С. 302–306. DOI: <https://doi.org/10.51582/interconf.7-8.12.2021.034>

Дрозд В.Ю. ХАРАКТЕРИСТИКА ОСОБИ ПРАВОПОРУШНИКА – ПРАЦІВНИКА ПРАВООХОРОННОГО ОРГАНУ, ЩО ВЧИНИВ КОРУПЦІЙНЕ КРИМІНАЛЬНЕ ПРАВОПОРУШЕННЯ

Актуальність статті полягає в тому, що інформація про особу правопорушника дозволяє визначити напрям і способи її пошуку, обрати найоптимальніші методи розслідування кримінальних правопорушень, спрогнозувати поведінку особи в тій чи іншій ситуації, установити зв'язок між даними про особу правопорушника, способом досягнення протиправного результату та обставинами вчинення нею кримінального правопорушення, отримати дані про типових осіб, які найчастіше вчиняють кримінальні правопорушення такого виду. Метою статті є формування характеристики особи правопорушника – працівника правоохоронного органу, що вчинив корупційне кримінальне правопорушення. У статті приділено увагу виокремленню криміналістично значущих ознак, які притаманні особі правопорушника – працівника правоохоронного органу, що вчинив корупційне кримінальне правопорушення. У статті окреслено значення особи правопорушника як елементу криміналістичної характеристики, проведено дослідження наукових підходів до виокремлення кола ознак, які йому притаманні. Констатовано, що службова особа характеризується ознаками, які характеризують повноваження особи – коло дій, пов'язане з її функціональними обов'язками, через вчинення яких особа визнається службовою. Наведено ознаки працівника правоохоронного органу, який вчинив корупційне кримінальне правопорушення як елементу криміналістичної характеристики. Особа правопорушника досліджена за сукупністю соціально-демографічних, професійних та морально-психологічних ознак. За соціально-демографічною ознакою працівник правоохоронного органу, який вчинив корупційне кримінальне правопорушення – переважно особа чоловічої статі, вчиняє протиправне діяння найчастіше у молодому віці (від 18 до 35 років), рідше – у середньому віці (від 36-55 років). За професійною ознакою працівник правоохоронного органу, який вчинив корупційне кримінальне правопорушення у більшості випадків є службовою особою рядового складу, має невеликий або середній стаж роботи, функціональні обов'язки пов'язані із безпосередньою реалізацією правоохоронної функції. За морально-психологічними ознаками працівник правоохоронного органу, який вчинив корупційне кримінальне правопорушення, характеризується наявністю у нього професійної деформації, найчастіше кримінально каране діяння вчиняється з корисливою метою.

Ключові слова: особа правопорушника; корупційні кримінальні правопорушення; криміналістична характеристика, працівник правоохоронного органу.

Drozd V.Yu. CHARACTERISTICS OF THE OFFENDER – A LAW ENFORCEMENT OFFICER WHO COMMITTED A CORRUPTION CRIMINAL OFFENSE

The relevance of the article lies in the fact that information about the identity of the offender allows you to determine the direction and methods of its search, choose the most optimal methods of investigating criminal offenses, predict the behavior of a person in a particular situation, establish a connection between data about the identity of the offender, the method of achieving an unlawful result and the circumstances of his commission of a criminal offense, obtain data on typical individuals who most often commit criminal offenses of this type. The purpose of the article

is to form a characteristic of the identity of the offender - an employee of a law enforcement agency who committed a corruption criminal offense. The article focuses on the identification of forensically significant features inherent in the person of an offender – an employee of a law enforcement agency who committed a corruption criminal offense. The article outlines the significance of the offender's person as an element of forensic characteristics, and conducts a study of scientific approaches to identifying the range of features inherent in him. It is stated that an official is characterized by features that characterize the person's authority – a range of actions related to his functional duties, through the performance of which the person is recognized as an official. The features of a law enforcement agency employee who committed a corruption criminal offense are presented as an element of forensic characteristics. The offender's person is studied according to a set of socio-demographic, professional, and moral-psychological features. According to socio-demographic characteristics, a law enforcement officer who has committed a corruption criminal offense is predominantly a male person, committing an illegal act most often at a young age (from 18 to 35 years old), less often in middle age (from 36-55 years old). According to professional characteristics, a law enforcement officer who has committed a corruption criminal offense is in most cases an ordinary official, has a short or medium length of service, and functional duties are related to the direct implementation of a law enforcement function. According to moral and psychological characteristics, a law enforcement officer who has committed a corruption criminal offense is characterized by the presence of professional deformation, most often the criminally punishable act is committed with a selfish purpose.

Key words: personality of the offender; corruption criminal offenses; forensic characteristics, law enforcement officer.